

Wykorzystanie architektury klient-server w systemach monitorowania stanu środowiska

W artykule przedstawiono propozycje systemu wykorzystującego architekturę klient-server. Podano ogólne założenia tej architektury oraz sposób realizacji systemu przy wykorzystaniu serwera OPC. Sformułowano odpowiednie wnioski praktyczne.

1. WSTĘP

Współczesne systemy informatyczne powinny charakteryzować się między innymi takimi cechami jak skalowalność, otwartość, interoperacyjność.

Cecha skalowalności na przykład pozwala budować systemy o różnych rozmiarach, tj. od niewielkich sieci lokalnych do sieci rozległych.

Standardem zaś systemów otwartych [3,4], posiadających zdolność łączenia różnych sieci jest model OSI (ang. *Open System Interconnection*). Model ten jest traktowany jako wzorzec protokołów komunikacyjnych. Realizuje on podział systemów sieciowych na 7 warstw współpracujących ze sobą w ściśle określony sposób.

Inną niezbędną cechą współczesnych systemów jest interoperacyjność [1,2], czyli zdolność do współpracy urządzeń różnych producentów. Brak takiego standardu powoduje bowiem konieczność stosowania sterowników specjalnie dedykowanych dla każdego urządzenia w systemie.

Wszystkimi powyższymi cechami łącznie ze skalowalnością, otwartością i interoperacyjnością charakteryzują się systemy informatyczne budowane w oparciu o architekturę klient-server.

2. ARCHITEKTURA KLIENT-SERVER

Koncepcja tej architektury powstała w wyniku zapotrzebowania na duże systemy informatyczne korzystające z rozproszonych baz danych. Architektura

klient-server polega na tym, że server zapewnia usługi dla klientów, którzy mogą się z nim komunikować wysyłając odpowiednie żądanie. Najczęściej używanymi w tych przypadkach serwerami są:

- server poczty,
- server www,
- server plików,
- server aplikacji.

Należy zaznaczyć, że z usług jednego serwera – programu świadczącego usługi na rzecz innych programów – może korzystać wiele programów.

Jeśli Server jest podłączony do Internetu, wówczas dzięki oprogramowaniu NAT (ang. *Network Address Translation*) występuje możliwość podziału aktualnych zasobów Internetu pomiędzy poszczególnych klientów. Server zaś niepodłączony do Internetu może zarządzać tylko zasobami komputerów w sieci.

Zarówno jednak server jak i klient powinni charakteryzować się następującymi podstawowymi cechami:

- pasywność,
- czekanie na żądania od klientów,
- przetwarzanie życzenia w momencie otrzymania żądania, a następnie wysłanie odpowiedzi.

klient zaś powinien:

- cały czas być aktywny,
- wysyłać żądania do serwera,
- oczekiwać na odpowiedź od serwera.

Siec typu P2P (ang. *peer-to-peer*) posiada tego typu architekturę klient-server, gdzie każdy komputer pełni rolę zarówno serwera jak i klienta. Połączenie między klientem a serwerem odbywa się w tym przypadku za pomocą protokołu sieciowego, np. TCP/IP.

Najczęściej jest tutaj realizowany taki schemat postępowania, w którym po nawiązaniu połączenia (pomiędzy klientem a serwerem), klient wysyła zapytanie w formacie servera i oczekuje na odpowiedź. Server natomiast cały czas oczekuje na żądania od klientów i w momencie jego otrzymania przetwarza je i odpowiada.

Jedną z zalet architektury klient-server jest fakt przechowywania danych w serwerze, który można zabezpieczyć. Można również decydować o prawie do odczytu lub aktualizacji danych.

Wadą natomiast systemów, o architekturze klient-server w przypadku zbyt dużej liczby klientów do jednego servera, są różne problemy z przepustowością łącza. Jeśli natomiast server nie działa, wówczas dostęp do danych jest niemożliwy.

3. WYKORZYSTANIE ARCHITEKTURY KLIENT-SERVER PRZY ZASTOSOWANIU SERVERA OPC

Server OPC (ang. *OLE[Object Linking and Embedding] for Process Control*) jest przemysłowym standardem komunikacji opracowanym przez producentów sprzętu i oprogramowania. Standard ten definiuje sposoby komunikacji pomiędzy urządzeniami. Pozwala to uniezależnić oprogramowanie użytkowe od producentów sprzętu. Do zalet tego typu rozwiązania można zaliczyć:

- standaryzację komunikacji i wymiany danych,
- spełnienie warunku skalowalności rozwiązań,
- obniżenie kosztów integracji dużych systemów.

Server OPC został opracowany w oparciu o architekturę klient-server. Aplikacja ta, komunikuje się poprzez wbudowanego klienta OPC z serwerem OPC, który jest odpowiedzialny za bezpośrednią komunikację z danym urządzeniem. OPC oddziela warstwę klienta od warstwy urządzenia, w wymianie zaś danych między nimi uczestniczy Server OPC. Specyfikacja OPC stanowi zbiór interfejsów pogrupowanych w kategorie, z których każdy jest dedykowany określonej funkcji, a mianowicie:

- specyfikacja OPC Data Access (OPC DA) umożliwia dostęp do aktualnych danych tworzonych w czasie rzeczywistym,
- specyfikacja OPC Historical Data Access (OPC HDA), umożliwia przeglądanie i analizę zgromadzonych danych historycznych,
- specyfikacja OPC Alarms & Events (OPC A&E) służy do informowania o występujących w systemie zdarzeniach i zgłaszanych alarmach,

- specyfikacja OPC Security ma służyć zapewnieniu bezpiecznego dostępu do danych oferowanych przez Server OPC. Umożliwia ona również poprawną weryfikację klienta, który chce uzyskać dostęp,
- specyfikacja OPC Unified Architecture (OPC UA, pozwala uniezależnić się od platformy systemowej. Powyższy standard pozwala na komunikację pomiędzy różnymi typami systemów i urządzeń poprzez wymianę informacji między klientem a serwerem.

Potrzeba uniezależnienia się od dostawców sprzętu i oprogramowania wymaga zatem stosowania technologii standardów OPC. Standard OPC bowiem wykorzystuje model łączenia elementów: OLE, COM/DCOM (ang. *Object Linking and Embedding, Component Object Model/Distributed Component Object Model*).

Stosowanie zatem technologii OPC zapewnia spełnienie wymagań co do otwartości, skalowalności i kompatybilności rozwiązań oferowanych przez różnych producentów.

4. PRZYKŁADOWE ZASTOSOWANIE ARCHITEKTURY KLIENT-SERVER W SYSTEMIE MONITOROWANIA STANU ŚRODOWISKA

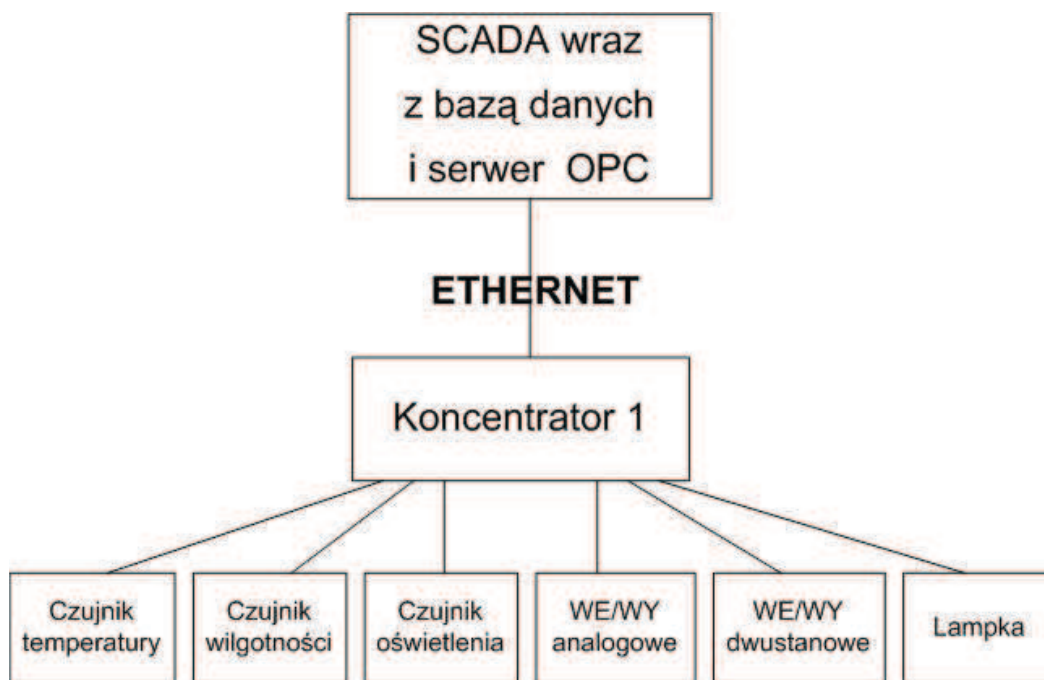
W celu sprawdzenia przydatności architektury klient-server w systemie monitorowania stanu środowiska zaprojektowano i uruchomiono odpowiedni system monitorowania, sterowania i regulacji w oparciu o czujniki i sterowniki.

Architekturę klient-server zrealizowano wykorzystując program komunikacyjny OPC. Układ komunikacyjny pomiędzy SCADA'ą a koncentratorem oparto na serwerze OPC i kliencie OPC. Prezentowany system posiada cechy otwartości (poprzez zastosowany siedmiowarstwowy model OSI) oraz cechę skalowalności (w odniesieniu do możliwości rozbudowy).

Opracowano w efekcie schemat dyspozytorski w SCADA typu InTouch realizujący następujące funkcje:

- obserwujący wskazania czujników : temperatury, wilgotności i oświetlenia,
- zapewniający odpowiednią regulację prądu i napięcia,
- umożliwiający sterowanie sygnalizacją optyczną.

Uruchomiono następnie komunikację poprzez Ethernet pomiędzy SCADA'ą a koncentratorem Echeleon 'a typu iLon100 (SmartServer). Do koncentratora iLon100 podpięto przykładowo zamodelowaną

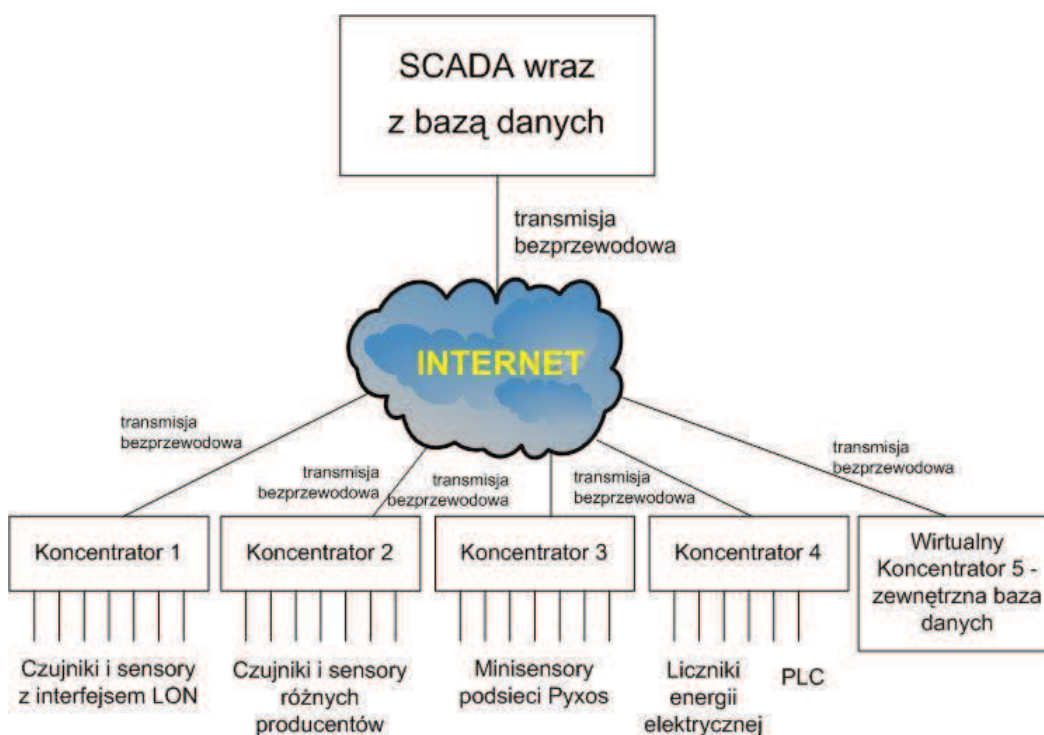

Rys. 1. Zrealizowany przykładowy system monitorowania stanu środowiska

sieć składającą się z trzech czujników: temperatury, wilgotności i oświetlenia oraz sterowników we/wy analogowych i sterowników we/wy dwustanowych, tak jak ilustruje to rys. 1.

Przeprowadzone badania funkcjonalności i pewności działania zrealizowanego, przykładowego rozwiązania, wykorzystującego architekturę klient-server w systemie monitorowania stanu środowiska, wyka-

zały pełną jego przydatność do przewidywanego zastosowania. W związku z powyższym dalsze prace nad jego rozbudową o internetową transmisję bezprzewodową i dalsze koncentratory z podpiętymi: sensorami, czujnikami, licznikami oraz komunikację z zewnętrzną bazą danych (tak jak to pokazano na rys. 2) są jak najbardziej uzasadnione.

Rys. 2. Docelowa przykładowa struktura systemu

5. PODSUMOWANIE

Wykorzystanie architektury klient-server z zastosowaniem programu komunikacyjnego OPC pozwoliło na efektywną realizację przykładowego, prostego systemu monitorującego stan środowiska, sterowanie i regulację w oparciu o dostępne na rynku wybrane czujniki i sterowniki. Wobec powyższego mogą być prowadzone dalsze prace umożliwiające rozbudowę przedmiotowego systemu monitorowania o internetową transmisję bezprzewodową i dalsze koncentratory z podpiętymi: sensorami, czujnikami, licznikami oraz komunikację z zewnętrzną bazą danych.

Ten artykuł powstał w wyniku realizacji projektu pt.: „Czujniki i sensory do pomiarów czynników stanowiących zagrożenia w środowisku – modelowanie i monitoring zagrożeń”.

Projekt finansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i budżet Państwa, w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013.

Umowa o dofinansowanie nr POIG.01.03.01-02-002/08-00

Literatura

1. LonMark 1997, LonMark Application Layer Interoperability Guidelines, Palo Alto: LonMark Interoperability Association.
2. LonMark 1997, LonMark Layers 1-6 Interoperability Guidelines, Palo Alto: LonMark Interoperability Association.
3. OPC Foundation, OLE for Process Control (OPC) Data Access Automation Interface Standard, Version 2.02 , February 1999.
4. OPC Foundation, Historical Data Access Automation Interface Standard, Version 1.0, January 2001.

Recenzent: prof. dr hab. inż. Bogdan Miedziński

APPLICATION OF CLIENT-SERVER ARCHITECTURE IN AMBIENT MONITORING SYSTEMS

The article describes a system with client-server architecture. The basic assumptions of the architecture were presented along with the method to develop the system with the use of the OPC server. Suitable practical solutions were formulated.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АРХИТЕКТУРЫ КЛИЕНТ-СЕРВЕР В СИСТЕМАХ МОНИТОРИНГА СОСТОЯНИЯ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ

В статье представлена система, использующая архитектуру клиент-сервер. Поданы общие предпосылки этой архитектуры и способ реализации системы при использовании сервера OPC. Сформулированы соответствующие практические выводы.